

9. TEHNO-EKONOMSKA ANALIZA USPJEŠNOSTI (EFIKASNOSTI) NAČINA EKSPLOATACIJE

9.1. KRITERIJI ZA ODABIR NAČINA EKSPLOATACIJE PO MJESTU IZVOĐENJA RUDARSKIH RADOVA

1. Ekonomski kriteriji (ukupni prihod, ukupni trošak eksploatacije, dobit),
2. Sigurnosni kriteriji (stupanj sigurnosti, mjere tehničke zaštite)
3. Okolišni kriteriji (utjecaji na okoliš, mjere za ublažavanje utjecaja)
4. Tehničko-tehnološki kriteriji (proizvodni kapaciteti, mogućnost prilagodbe uvjetima tržišta)

9.2. OSNOVNI TEHNO-EKONOMSKI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI (EFIKASNOSTI) EKSPLOATACIJE MINERALNIH SIROVINA

Osnovni tehno-ekonomski (knjigovodstveni) pokazatelji uspješnosti su:

1. Bilanca uspjeha (ukupan prihod: umnožak tržišne-prodajne cijene i jedinice proizvoda; ukupni troškovi: troškovi eksploatacije, amortizacija, troškovi financiranja, proizvodna cijena, bruto dobit, neto dobit).
2. Bilanca stanja (aktiva: vrijednost osnovnih sredstava, vrijednost nekretnina, vrijednost dionica i dr., zalihe robe i novca; pasiva: obveze-kapitalne i financijske).
3. Tok novca-organizacija rada (uravnoteženost prihoda i rashoda; likvidnost: naplaćena i nenaplaćena potraživanja, plaćanje dospjelih i planiranih-očekivanih obveza).
4. Prag korisnosti-osjetljivost proizvodnje.

9.2.1. Bilanca uspjeha

Bilanca uspjeha je knjigovodstveni (analitički) prikaz ekonomskih vrijednosti (novčanih-valutnih jedinica) svih prihoda i rashoda tijekom rada (u ovom slučaju eksploatacije m.s.) trgovačkog društva u određenom vremenskom intervalu (mjesec ili tromjesečje ili polugodište ili godina).

Struktura bilance uspjeha kao i ostalih knjigovodstvenih pokazatelja propisana je zakonskom regulativom za svaku državu te predstavlja sastavni dio izvješća: godišnjeg završnog računa koji se službeno predaje organima porezne uprave.

Opća struktura bilance uspjeha je slijedeća:

- ukupan prihod: umnožak tržišne-prodajne cijene i jedinice proizvoda;
- ukupni troškovi: obrtni troškovi eksploatacije (plaće, potrošni materijal i usluge), amortizacija, troškovi financiranja,
- bruto dobit, neto dobit.

Proizvodna cijena (C_p) predstavlja odnos ukupnih troškova (T_u) i ostvarenih jedinica proizvoda (Q).

9.2.2. Bilanca stanja

Bilanca stanja je knjigovodstveni (analitički) prikaz ekonomskih vrijednosti (novčanih-valutnih jedinica i obveza) tijekom ukupnog vremena rada (u ovom slučaju eksploatacije m.s.) trgovačkog društva, od osnutka do posljednje godine.

Struktura bilance stanja kao i ostalih knjigovodstvenih pokazatelja propisana je zakonskom regulativom za svaku državu te predstavlja sastavni dio izvješća: godišnjeg završnog računa koji se službeno predaje organima porezne uprave.

Opća struktura bilance stanja je slijedeća:

- aktiva: vrijednost osnovnih sredstava, vrijednost nekretnina, vrijednost dionica i dr., zalihe robe i novca;
- pasiva: obveze-kapitalne i financijske.

9.2.3. Tok novca-organizacija rada

Tok novca je pokazatelj kvalitete organizacije rada trgovačkog društva i uravnoteženosti dinamike prihoda i rashoda.

Tok novca izravno utječe na likvidnost (platežnu moć) trgovačkog društva.

U toku novca treba planirati dinamički usklađene slijedeće aktivnosti:

- Ostvarenje planirane proizvodnje
- Plasman ostvarenih proizvoda
- Naplate potraživanja od plasiranih (prodanih) proizvoda,
- Plaćanje dospjelih i planiranih-očekivanih obveza (obrotna sredstva, osnovna sredstva, sredstva za razvoj, financijska sredstva i dr.).

9.2.4. Prag korisnosti

Prag korisnosti je pokazatelj stabilnosti poslovanja trgovačkog društva.

Prag korisnosti ukazuje kolika je osjetljivost proizvodnje.

Na prag korisnosti izravno utječu:

- Ostvarenje planirane proizvodnje
- Plasman ostvarene proizvodnje
- Promjenjivost proizvodne cijene m.s.
- Promjenjivost tržišne (prodajne) cijene m.s.

Prag korisnosti je najmanji udio proizvodnje pri kojem je moguće ostvariti poslovanje trgovačkog društva bez gubitka.

To je poslovanje bez gubitka i dobiti ($D=0$).

Prag korisnosti je ekvivalent proizvodne cijene.

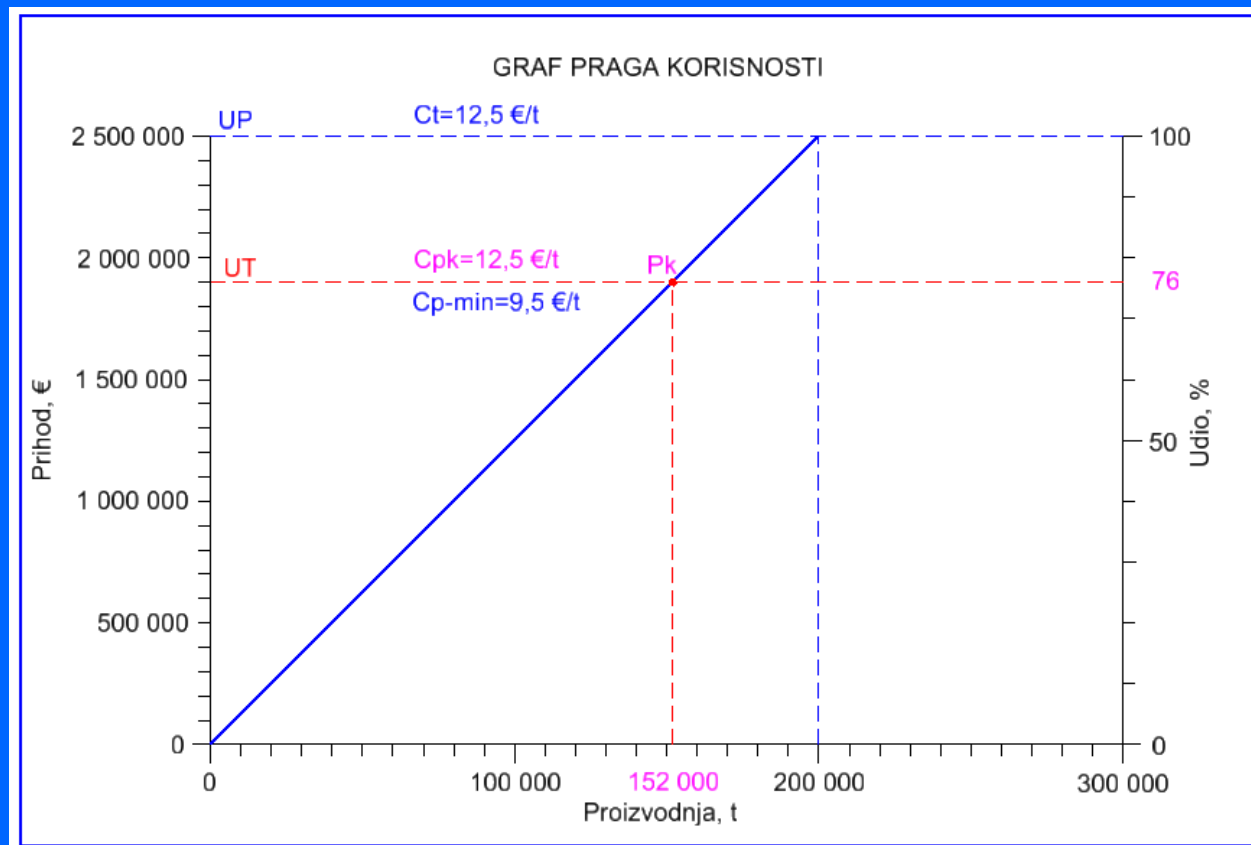
Prag korisnosti (P_k) može se odrediti izrazom:

$$P_k = \frac{UT}{UP} \times 100\%$$

UT – ukupni troškovi

UP – ukupni prihod

Pk – prag korisnosti, 76%
UT – ukupni troškovi, 2,5 mil. €
UP – ukupni prihod, 1,9 mil. €
Ct – tržišna cijena, 12,5 €/t
Cp – proizvodna cijena, 9,5 €/t
Cpk – proizvodna cijena kada proizvodnja padne na 76%, 12,5 €/t

Slika 9.1 Dijagram praga korisnosti za odabrane vrijednosti